

**Міністерство науки і освіти України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Чернігівський національний технологічний університет
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди**

ПЕДАГОГІКА ЗДОРОВ'Я

**Збірник наукових праць
ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції
27-28 вересня 2019 року**

Чернігів-2019

Голова оргкомітету – Шкарлет Сергій Миколайович, доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Чернігівського національного технологічного університету

Співголова оргкомітету – Прокопенко Іван Федорович, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Заступник голови оргкомітету – Маргасова Вікторія Геннадіївна, доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, проректор з наукової роботи Чернігівського національного технологічного університету

Заступник голови оргкомітету – Бойчук Юрій Дмитрович, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Відповідальний секретар, координатор конференції – Зайцев Володимир Олексійович, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри фізичної реабілітації Чернігівського національного технологічного університету

Члени оргкомітету:

Бережна Таміла Іванівна, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти»;

Бондар Віталій Іванович, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, заслужений працівник народної освіти України, професор кафедри спеціальної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Гончаренко Марія Степанівна, доктор біологічних наук, професор, професор кафедри валеології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, голова Всеукраїнської громадської організації «Асоціація валеологів України»;

Завалевський Юрій Іванович, доктор педагогічних наук, професор, в.о. директора Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України;

Остапенко Людмила Анатоліївна, кандидат юридичних наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту права і соціальних технологій Чернігівського національного технологічного університету;

Левицька Надія Сергіївна, кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету соціальних технологій, оздоровлення та реабілітації Чернігівського національного технологічного університету

*Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Чернігівського національного технологічного університету,
протокол № 8 від 02.10.2019 року*

П 24   **Педагогіка здоров'я**: збірник наукових праць ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогіка здоров'я» (м. Чернігів, 27-28 вересня 2019 р.). – Чернігів, 2019. – 392 с.

Збірник містить наукові праці, які присвячені висвітленню результатів психолого-педагогічних досліджень щодо збереження та формування здоров'я дітей, учнівської та студентської молоді. Розглянуті теоретико-методологічні основи педагогіки здоров'я; сучасні підходи до створення здоров'язбережувального освітнього середовища; роль фізичного виховання у збереженні здоров'я; психолого-педагогічні основи профілактики шкідливих звичок та соціально-небезпечних захворювань; здоров'язбережувальні освітні технології; актуальні проблеми корекційної педагогіки та сучасних інклюзивних процесів у загальноосвітніх навчальних закладах.

Шукатка О.В. Формування індивідуальних стратегій здоров'язбереження майбутніх бакалаврів природничих спеціальностей в університетах	232
Щербак Н.І., Мулявіна Є.В. Визначення стану опорно-рухового апарату учнів загальноосвітньої школи	234
Щербак І.М., Кічка Д.В. Шляхи формування репродуктивного здоров'я молоді	236
Щербак І.М., Сєкіна Н.Д., Смілянська О.О. Організаційно-педагогічні здоров'язбережувальні технології на уроках китайської мови	239
Щербак І.М., Шевченко А.С., Грєєва Г.Ю. Стрес та його вплив на організм людини	243
Saturska H., Panchyshyn N., Petrashyk Y., Terenda N., Romanjuk L., Lytvynova O., Romanjuk N., Smirnova V., Slobodian N., Lishtaba L. Sustainable development principles and their implementation into the education process of public health masters	246
Shcherbak I.M., Perlova S.D., Kopylova D.A., Koval K.O. Influence of the healthy way of life on efficiency in studies	247

РОЗДІЛ II. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОРЕКЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Балим О.А., Телих О.А., Балим В.Г. Корекційно-реабілітаційна робота по забезпеченню соціалізації та зміцненню здоров'я дитини з порушенням інтелекту	250
Батраченко Д.В. Особливості розвитку сюжетно-рольової гри у дітей із ЗНМ	254
Бережна В.С. Вплив ігрової діяльності дітей із ТПМНА міжособистісну взаємодію як основний чинник розвитку дитини дошкільного віку	257
Бондар В.І., Золотоверх В.В. Освітня інтеграція дітей з особливостями інтелектуального розвитку: пошуки і перспективи	259
Бондаренко А.О. Особливості навчання дітей дошкільного віку розповіді за серією сюжетних картинок	263
Бондаренко Ю.А. Корекційний вплив музичної діяльності на розвиток особистості дошкільника зі зниженим зором	266
Бровченко А.К., Шаповалова В.О., Шаповалов В.В. Підгрунття та проблеми медико-психологічного та юридичного супроводу в інклюзивній освіті	268
Білик К.В. Сучасні аспекти особливостей розвитку та сюжетно-рольової гри у дітей із загальним недорозвиненням мовлення	273
Голуб Н.М., Перлова В.В. Підготовка майбутніх педагогів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами	275
Звєрєва С.М. Фонематичні процеси як основа формування звуковимови	278
Іонова О.М., Партола В.В. Інклюзивна освіта молодших школярів: антропософсько-орієнтований підхід	281
Казачінер О.С. Розвиток інклюзивної компетентності вчителів мов і літератури у системі післядипломної освіти	285
Калашникова О.О. Формування фонематичних процесів у дітей дошкільного віку	288
Коваленко В.Є. Взаємодія шкільного та позашкільного освітнього середовища в інклюзивному навчанні дітей з інтелектуальними порушеннями	290
Лавренко Ю.К. Особливості діалогічного мовлення дітей дошкільного віку	293
Петрищева К.В., Шах М.О. Логоказка як метод розвитку артикуляційної моторики у дошкільників із загальним недорозвитком мовлення	295
Прокопенко І.Ф., Рябченко О.Л., Бойчук Ю.Д., Мірошниченко О.М. Професор Іван Панасович Соколянський: харківський період життя і діяльності	298

4. Хабарова С.П., Николайчик О.Ю. К проблеме изучения особенностей сюжетно-ролевой игры старших дошкольников с общим недоразвитием речи // Зб. наук.праць Кам'янець-Подільського держ. ун-ту: Серія соціально-педагогічна. Вип. VII / За ред. О.В. Гаврилова, В.І. Співака. - Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський В.С., 2007. – С. 215-217.

5. Шукшина Л.М. Допомога дітям з мовленнєвими проблемами. – К.: Шк. світ, 2012. – 128 с.

Бережна В.С.

Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди

ВПЛИВ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ІЗ ТПМНА МІЖОСОБИСТІСНУ ВЗАЄМОДІЮ ЯК ОСНОВНИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Проблема міжособистісної взаємодії у дітей з тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ) відноситься до числа найбільш актуальних у сучасній логопедії, психології та спеціальній педагогіці. У багатьох психологічних і педагогічних дослідженнях переконливо доведено, що в ігровій діяльності відбувається багатосторонній розвиток дитини. З одного боку, гра – самостійна діяльність дитини, а з іншого – необхідним є вплив дорослих, щоб гра стала засобом виховання і навчання, а також навчила дітей способам повноцінної взаємодії.

Аналіз реальної ситуації, яка склалася у сьогоденні виявив, що кількість дітей з ТПМ не уклінно зростає. Цьому сприяють негативні екологічні, біологічні, психологічні та інші фактори. Саме тому зараз гостро постають питання про раннє розпізнавання, кваліфіковану діагностику та вибір адекватних методів корекційного впливу у роботі з дітьми з ТПМ.

У дітей з ТПМ відсутнє первинне порушення інтелекту, збережений слух, але є серйозні мовні дефекти, які чинять негативний вплив на становлення психіки – невиразна мова, неправильна вимова звуків, недостатня ступінь оволодіння звуковим складом слова, яке може спричинити за собою порушення в розвиток навичок читання і письма. Незважаючи на те, що багато дітей чудово розуміють звернену до них мову, самі вони не мають можливості для спілкування з оточуючими за допомогою словесної форми мови. У ряді випадків ці та багато інших дефектів є серйозною перешкодою для повноцінного спілкування [5, с. 64].

Особливості дитячої мовленнєвої діяльності безпосередньо впливають на сенсорну, інтелектуальну і афективно-вольову сфери, а саме – на процес їх формування. Можна відзначити недостатній ступінь стійкості уваги і обмеженість можливостей для її розподілу. Невисока мнемічна активність здатна поєднуватися з уповільненим розвитком інших психічних процесів. Маючи повноцінні передумови для оволодіння

доступними для свого віку розумовими операціями, діти позбавлені такої можливості через відставання в розвитку словесно-логічного мислення, вони ледь здатні оволодіти навичками аналізу і синтезу, порівняння та узагальнення [1, с. 97].

Особливості розвитку дітей з важкими порушеннями мови виражаються також у вигляді соматичного ослаблення й уповільненого розвитку локомоторних функцій. Для них характерне і деяке відставання розвитку рухової сфери, що виражається в недостатній координації рухів, низькій швидкості і спритності їх виконання. Найбільш важким є виконання рухів відповідно до словесної інструкції через недостатню координацію пальців кисті рук і рівня розвитку дрібної моторики.

У дітей з ТНР помітні відхилення в емоційно-вольовій сфері: їм властиві часта зміна інтересів, неспостережливність, низька мотивація, негативне сприйняття, невпевненість у власних можливостях, високий рівень дратівливості і агресії, образливість, проблеми в спілкуванні та встановленні контактів з оточуючими. Подібні порушення виражаються в утрудненому формуванні саморегуляції і самоконтролю [4, с. 265].

Особливо гостре питання щодо формування комунікативних навичок дітей з важкими порушеннями мови, так як досвід роботи показує, що оволодіння технікою спілкування, у даній категорії дітей, відбувається в значно пізніші терміни, в порівнянні з однолітками. У дітей порушена як звукова сторона мови, так і понятійна, що включає порушення лексичного запасу слів і граматичної будови. Словник обмежений рамками побутової тематики, якісно не повноцінний. Тому, діти часто не розуміють один одного, конфліктують, не прагнуть до співпраці, у дошкільнят виявляються особливості не тільки на рівні власного використання невербальних способів при передачі інформації але і на рівні сприйняття і розуміння її. Вони використовують і розуміють простіші засоби невербального спілкування (міміка, погляди), характерні для дітей раннього віку, тоді як однолітки з нормою мовного розвитку користуються в процесі спілкування здебільшого промовою.

Діти при повноцінному розвитку вміють узгоджувати свої дії із учасниками спільних ігор, виконують громадські норми поведінки. У них формуються навички узгоджених дій з урахуванням ігрової ролі партнера, соціальні навички співпраці з дорослими і однолітками. Значення взаємовідносин з оточуючими величезне, і їх порушення - тонкий показник відхилень психічного розвитку. Як зазначає В.І. Терентьев, кількісно (за кількістю соціальних контактів) спілкування дітей з порушеннями мови не відрізняється від спілкування дітей з мовною нормою, але якісно (за змістом) воно значно програє [3, с. 62].

Діти з важкими мовними порушеннями для комунікацій найчастіше вибирають дітей, що відрізняються фізичною силою, зовнішньою привабливістю. Діти ж зі збереженою промовою для спілкування вибирають дітей, які «вміють грати», тобто співпрацювати, зрозуміти і

прийняти думку партнера по грі (спілкування), знаходити компромісне рішення в спірній ситуації.

За спостереженнями логопедів діти з важкими порушеннями мовлення часто втрачають можливість спільної діяльності з однолітками із-за невміння виразити свою думку, страху показатися смішними, хоча правила і зміст ігор їм доступні. Порушення загальної і мовленнєвої моторики викликають у дітей швидко втому. Неврівноваженість, рухове занепокоєння, метушливість у поведінці, мовна стомлюваність ускладнюють включення в колективну гру. Наприклад, ці діти можуть відчувати боязкість при включенні в гру через страх за свою мовну некомпетентність [2, с. 199].

Отже, сутність проблеми вивчення міжособистісної взаємодії у дошкільників з важкими порушеннями мови полягає у впливі гри на розвиток дитячих творчих здібностей і особистісних якостей. Гра створює позитивний емоційний фон, на якому всі психічні процеси дітей протікають найбільш активно. Використання ігрових прийомів і методів при роботі з дітьми, їх послідовність і взаємозв'язок сприятимуть у вирішенні проблеми корекції тяжких порушень мовлення.

Наведені вище особливості розвитку дітей з важкими порушеннями мови не можуть бути подолані спонтанно. Вони вимагають проведення цілеспрямованої корекційно-розвиткової роботи під керівництвом вузькокваліфікованих фахівців.

Література

1. Гаркуша Ю.Ф. Коррекционно-педагогическая работа в дошкольных учреждениях для детей с нарушениями речи / Под ред. Ю.Ф. Гаркуши. - М.: Секачев В.Ю.. ТЦ «Сфера», НИИ Школьных технологий, 2008. – 128 с.
2. Конопляста С. Ю. Логопсихология: навч. посіб. –К.: Знання, 2010. – 293 с.
3. Слинко О.А. К изучению проблемы межличностных отношений дошкольников с нарушениями речи // Дефектология. – 1992. - № 1. – С. 62 – 67.
4. Специальная психология: учебное пособие для студентов высших пед. учебных заведений/ ред. В.И. Лубовского, – М.: Академия, 2006. – 464 с.
5. Шукшина Л.М. Допомога дітям з мовленнєвими проблемами. – К.: Шк. світ, 2012. – 128 с.

Бондар В.І., Золотоверх В.В.

Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди

ОСВІТНЯ ІНТЕГРАЦІЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ: ПОШУКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Освіта була і залишається пріоритетним напрямом політики держави та стратегічним ресурсом формування особистості та її самореалізації. У концепції «Нова українська школа» зазначається, що вона є основою інтелектуального, духовного, фізичного, культурного розвитку дитини, її успішної соціалізації, економічного добробуту держави та запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою.